

فهرست

2..... سخن سردبیر

نیازسنجی آموزشی دانشجویان در اندیشه اسلامی
یک (مورد مطالعه: دانشگاه اصفهان) 5

حامد نظریور / احمد عابدی
تأثیر آموزش درس تفسیر موضوعی قرآن کریم به
شیوه نیازمحور بر تفکر انتقادی دانشجویان دانشگاه
ولی عصر (عج) رفسنجان 21

مرضیه کهنوجی / حسین کامیاب / حسین نگارستانی
جایگاه تساهل و تسامح در اندیشه سیاسی آیت‌الله
سید علی حسینی خامنه‌ای 41

علی سلطانی‌وش / مجتبی زارعی
اعتکاف و اثرات روان‌شناختی آن در دانشجویان 65

اسماعیل سلیمانی / شهین آزموده / ولی شیرپور
بررسی رابطه ولایت‌مداری و سبک زندگی سیاسی
اسلامی در آموزه‌های نهج‌البلاغه 81

سید مهدی ساداتی‌نژاد / علی رجب‌زاده
نقش آموزه‌های امامت شیعه در تقویت هنجارهای
سرمایه اجتماعی 99

سیدمحمدعلی شریعتی / مسعود جعفری‌نژاد / احمد آذین
تحلیل و بررسی رابطه عقل و نقل در اندیشه کلامی شیخ صدوق
/ حسن مهرنیا / سید عبدالرحیم حسینی / موسی بیات
اقتضانات بهره‌گیری از معناشناسی ایزوتسویی در
مطالعات قرآنی 139

میثم قمشیان / کریم خانمحمدی
پیروزی انقلاب اسلامی ایران، سرآغاز دوران
جدیدی برای فقه شیعه 161

محمد امین فرد
فرصت‌ها و تهدیدهای پیوستن جمهوری اسلامی به
کنوانسیون‌های صلح‌آمیز بین‌المللی از منظر اسلام 179

سید حسین علیان‌سب / محمد مهدوی
چکیده انگلیسی 205

فصلنامه مطالعات معرفتی در

دانشگاه

78

سال بیست و سوم / شماره اول، بهار 1398

ISSN 2322-5246

صاحب امتیاز:

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

مدیر مسئول: حجت‌الاسلام دکتر حبیب محمدنژاد

سردبیر: حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

جواد اژه‌ای، دانشیار گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره دانشگاه تهران

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

رضا برنجکار، استاد گروه فلسفه دانشگاه تهران

عبدالحسین خسرو پناه، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و

هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

علی‌اکبر رشاد، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

محمد محمدرضایی، استاد گروه فلسفه دانشگاه تهران

سیدحسین مصطفوی، استاد گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)

مجید معارف، استاد گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران

حسن‌ملکی، دانشیار گروه فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه علامه طباطبائی

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

ویراستار فارسی: کورش گوهریان

ویراستار انگلیسی: بهرام انجم روز

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مرتضی گنجی استانجین

نشانی: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان قدس و

وصال، کوچه اسکو، پلاک 15، کد پستی: 1417833411

تلفکس: 021-84222481

«فصلنامه در سایت ISC، noormags و magiran نمایه می‌شود»

Website: <http://ksiu.nahad.ir>

E-mail: dislamic5@gmail.com

قیمت: 25000 ریال

سخن سردبیر

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در بر دارنده نظریه نظام انقلابی و دارای سه مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی است. این نظریه، مبتنی بر اصول ابدی فطرت انسانی؛ یعنی عدالت، معنویت، آزادی، اخلاق، استقلال، عزت، عقلانیت و برادری است.

بیانیه گام دوم نشان می‌دهد که نظریه نظام انقلابی، در چهل سال گذشته چه دستاوردهای مثبت و کاستی‌های منفی داشته است؛ موفقیت‌های نظام جمهوری اسلامی در تحقق نظریه نظام انقلابی در عرصه‌های اخلاق و معنویت، علم و فناوری، سیاست خارجی، مقاومت و استکبارستیزی در برابر استکبار جهانی، خدمات‌رسانی عمومی و اجتماعی و مردم‌سالاری دینی در این بیانیه گزارش شده و البته ناکارآمدی‌هایی هم در عرصه اقتصادی ذکر شده است.

دستاوردهای مثبت نظریه نظام انقلابی نشان می‌دهد که چگونه با انقلاب اسلامی ایران، انحطاط تاریخی ایران به پایان رسید و گام‌های آغازین تمدن نوین اسلامی برداشته شد.

توصیه‌های هفت‌گانه به مردم ایران به ویژه جوانان نیز در این بیانیه، قابل تأمل و دقت است؛ توصیه به علم و پژوهش، اخلاق و معنویت، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی و عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و سبک زندگی اسلامی.

لازم است محققان انقلابی در آغاز گام دوم انقلاب اسلامی، در چارچوب نظریه نظام انقلابی، به تبیین نظریه خودسازی و نظریه جامعه‌پردازی و نظریه تمدن‌سازی بپردازند و نظریه‌پردازی در مقوله‌های ذیل این سه نظریه؛ یعنی عدالت، استقلال، آزادی، مقاومت، علم و فناوری، اقتصاد مقاومتی، استکبارستیزی، عزت، سبک زندگی اسلامی، معنویت، اخلاق، عقلانیت را انجام دهند.

این شماره از نشریه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، در راستای گام دوم انقلاب اسلامی، به نشر مقاله‌های ذیل پرداخته است.

مقاله «بررسی رابطه ولایتمداری و سبک زندگی سیاسی - اسلامی در آموزه‌های نهج‌البلاغه» در صدد است با توجه به آموزه‌های نهج‌البلاغه، با روش توصیفی - تحلیلی و در چارچوب تفسیری علامه محمدتقی جعفری، سبک زندگی سیاسی - اسلامی را در سه سطح فردی، اجتماعی و نظام سیاسی نشان داده، بر اساس اصل ولایت‌محوری؛ ویژگی‌های مسئولیت، عدالت، مشورت و وحدت و ایجاد تعادل بین فرد، اجتماع و نظام سیاسی را در جهت دستیابی فرد مسلمان و جامعه اسلامی به حیات معقول و طیبه ثابت کند.

3 **◆ سخن سردبیر**

در مقاله «جایگاه تساهل و تسامح در اندیشه سیاسی آیت‌الله سیدعلی حسینی خامنه‌ای»، مبتنی بر روش داده‌بنیاد، به بررسی جایگاه، مبانی، اصول و حدود تساهل و تسامح در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای با مبانی پارادایمی مدارا، از جمله: هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی و انسان‌شناسی پرداخته است.

مقاله «اعتکاف و اثرات روان‌شناختی آن در دانشجویان» به مقایسه سلامت روان، معنای زندگی و امید به زندگی در دانشجویان معتکف و غیر معتکف پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های آذربایجان غربی است که در بهار 1396 در مسجد دانشگاه علوم پزشکی ارومیه معتکف بودند. با توجه به نتایج تحقیق، شرکت در مراسم اعتکاف موجب ارتقای امید به زندگی و معنادار شدن زندگی می‌شود.

مقاله «فرصت‌ها و تهدیدهای پیوستن جمهوری اسلامی به کنوانسیون‌های صلح‌آمیز بین‌المللی از منظر اسلام» با هدف پاسخ به این پرسش نوشته شده که: آیا برخی پیمانها و معاهدات صلح‌آمیز بین‌المللی پیش روی جمهوری اسلامی، فرصت‌اند یا چالش؟ و چگونه می‌توان چالشها و فرصتهای مذاکرات با دشمنان را مدیریت کرد؟ نتیجه اینکه؛ اگر روحیه جهاد و مقاومت در جامعه اسلامی حاکم شده و مذاکرات صلح با اراده حاکم مسلمین انجام شود، برای جامعه اسلامی فرصت محسوب می‌شود؛ ولی اگر این قبیل مذاکرات توسط مردم بر حاکم اسلامی تحمیل شود، جامعه را با تهدید مواجه می‌کند.

تحقیق «اقتضانات بهره‌گیری از معناشناسی ایزوتسویی در مطالعات قرآنی» بر آن است تا با مطالعه مبانی نظری روش معناشناسی، نسبت آن را با مبانی اسلامی بسنجد و اقتضانات بهره‌گیری از آن را در مطالعات قرآنی کشف کند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اولاً، روش معناشناسی برای استفاده در متون مذهبی ایجاد نشده و نوعی از تحمیل نابجای آن توسط ایزوتسو بر قرآن صورت گرفته است. اگر اصرار بر بهره‌گیری از روش معناشناسی وجود دارد، پژوهشگر می‌بایست متوجه مبانی نظری آن باشد و صرفاً به عنوان یک روش و ابزار با آن برخورد کند. ثانیاً، روش معناشناسی برای فهم کلام قرآن، ضعفهایی دارد؛ لذا استفاده از روشهای معین، نظیر تفسیر موضوعی در کنار آن ضرورت دارد.

پژوهش «تأثیر آموزش درس تفسیر موضوعی قرآن کریم به شیوه نیازمحور بر تفکر انتقادی دانشجویان دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان» به این نتیجه رسیده که شیوه مناسب تدریس و محتوای مناسب، از عوامل مهم تأثیرگذار بر رشد مهارتهای تفکر انتقادی است. ارائه درس تفسیر موضوعی قرآن کریم به شیوه نیازمحور، تأثیر معناداری بر افزایش مهارتهای تفکر انتقادی دانشجویان دارد.

مقاله «پیروزی انقلاب اسلامی ایران، سرآغاز دوران جدیدی برای فقه شیعه» نشان می‌دهد پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، به دلایل ذیل، سرآغاز دوران جدیدی برای فقه تشیع بود: 1. طرح مباحث بسیار زیاد جدید فقهی، به ویژه ولایت مطلقه فقیه؛ 2. ورود فقه به همه عرصه‌های اجرایی کشور؛ 3. ظهور فقیهان برجسته و در رأس همه، امام خمینی (ره)؛ 4. تحولات همه‌جانبه کمی و کیفی حوزه‌های علمی و

4 ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی 78

ورود فقه و فقها به دنیای مجازی و صدا و سیما؛ 5. ازدیاد تألیفات فقهی منتشره، به ویژه در قالب مجله و نرم‌افزار.

تحقیق «نقش آموزه‌های امامت شیعه در تقویت هنجارهای سرمایه اجتماعی» به دنبال ارائه راهکاری مؤثر و کاربردی برای تقویت سرمایه اجتماعی با استفاده از آموزه‌های مهم‌ترین دارایی معرفتی شیعی؛ یعنی امامت است. امامت شیعه با داشتن شاخصه‌هایی چون: عصمت، علم و ولایت الهی، ضمن ارائه بهترین منظومه معرفتی و هنجاری سرمایه اجتماعی، مشروعیت‌بخش و ضامن اجرا و گسترش سرمایه اجتماعی خواهد بود.

پژوهش «تحلیل و بررسی رابطه عقل و نقل در اندیشه کلامی شیخ صدوق» نشان می‌دهد که شیخ صدوق تمایز واضحی بین عقل و وحی نمی‌بیند و عقل را به مدد وحی راهگشا می‌داند و می‌گوید: بالاترین درجه عقل، در نزد انبیا و ائمه معصومین (ع) وجود دارد و عقلا و فلاسفه با نهایت تلاش خود سعی می‌کنند به فهم سخنان ایشان نایل شوند. خداوند امری را مقرر نمی‌کند، مگر اینکه صورتی از حقیقت آن امر را در عقل انسان قرار می‌دهد. وی از عقل در حوزه‌های مختلفی مانند خداشناسی، نبوت و امامت، تقیه و امور مربوط به رجعت و معاد استفاده می‌کند. مقاله «نیازسنجی آموزشی دانشجویان در اندیشه اسلامی (مورد مطالعه دانشگاه اصفهان)» نشان می‌دهد به منظور جذابیت و اثربخشی درس اندیشه اسلامی یک، در تدوین طرح درس و تهیه محتوای آموزشی، توجه به جنسیت و دانشکده دانشجویان ضروری است و پیشنهادهای کاربردی ارائه کرده است.

سردبیر